

فصلنامه علمی-پژوهشی «مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی» منتشر کرد:

درگیری سخت بین ایران و آمریکا

درگیری سخت بین جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا موضوعی است که چند دهه بین نظریه پردازان خودی و دشمن بحث شده است. در مقاله «مدل سازی و تحلیل استراتژیک نبرد بین ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران با استفاده از رویکرد نظریه بازی در حالت غیرهمکارانه»، نبرد بین آمریکا و ایران مدل شده و با استفاده از رویکرد نظریه بازی در حالت غیرهمکارانه مورد تحلیل قرار گرفته است.

در مقدمه این مقاله آمده است:

نظریه بازی شاخه‌ای از ریاضیات کاربردی است که در علوم اجتماعی و به‌ویژه در اقتصاد، زیست‌شناسی، مهندسی، علوم سیاسی، روابط بین‌الملل، علوم رایانه، بازاریابی و فلسفه از آن استفاده شده است. نظریه بازی تلاش می‌کند رفتار ریاضی حاکم بر یک موقعیت راهبردی (تضاد منافع) را مدل سازی کند. این موقعیت زمانی پدید می‌آید که موفقیت یک فرد وابسته به راهبردهایی است که دیگران انتخاب می‌کنند. هدف نهایی این دانش، یافتن راهبرد بهینه برای بازیکنان است.

به طور کلی هرگاه یک فرد (دولت یا گروه و...) در مواجهه با دیگران بخواهد عملی را انجام دهد، عمل او ممکن است طرف مقابل را تحریک کند. به این تأثیرات متقابل، موقعی که هر دو طرف به آثار آن آگاه باشند بازی اطلاق می‌شود.

نظریه بازی علمی است که به مطالعه تصمیم‌گیری افراد در شرایط تعامل با دیگران می‌پردازد. بازی‌ها به ابعاد مختلفی طبقه‌بندی می‌شوند. یکی از طبقه‌بندی‌ها همکارانه یا غیرهمکارانه بودن است. در اینجا بازی‌های غیرهمکارانه بررسی می‌شوند، زیرا جنگ یک نوع بازی غیرهمکارانه و در شرایط تعارض است. در علوم تصمیم‌گیری، تصمیم‌گیری بر مبنای اطلاعات موجود به سه دسته تصمیم‌گیری در شرایط اطمینان، شرایط عدم اطمینان و ریسک و شرایط تعارض تقسیم می‌شود. تصمیم‌گیری در شرایط تعارض برای زمانی است که استراتژی‌های رقبا برای یک تصمیم‌گیرنده جایگزین متغیرهای غیرقابل کنترل از شرایط تصمیم‌گیری او شوند. در این حالت از نظریه بازی برای حل مسئله استفاده خواهیم کرد (ملکی، ۱۳۹۴).

روابط ایران و آمریکا پس از انقلاب اسلامی بسیار پرفراز و نشیب بوده است. در این میان همواره یک موضوع در این تقابل همیشگی برجسته بوده و آن تهدیدات نظامی مستمر آمریکا علیه ایران است. این تهدیدات به طور کلی در تمام دوران پس از انقلاب اسلامی ایران تاکنون ادامه داشته اما هیچ‌گاه از مرز زبان‌ها فراتر نرفته است. مقامات ایالات متحده آمریکا هرگاه در مسائل مختلف نظیر برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران نتوانستند با اعمال فشارهای سیاسی، اقتصادی،

اطلاعاتی و امنیتی علیه نظام ایران به نتایج دلخواه خود دست یابند، درصدد برآمدند تا با تهدید به اعمال قدرت نظامی خویش، ایران را به تغییر رفتار وادار سازند. با وجود این شرایط و تداوم چند دهه تهدیدات مکرر آمریکا برای اقدام نظامی علیه ایران، آیا می‌توان در حال حاضر رویارویی و تقابل نظامی آمریکا علیه ایران را شاهد بود؟ در صورت وقوع چنین تقابلی، راهبردهای هر یک از بازیگران چگونه خواهد بود؟ محتمل‌ترین وضعیت نهایی در تقابل این دو بازیگر چیست؟ و در صورت اتخاذ یک راهبرد توسط یک بازیگر، در شرایط عقلانی راهبرد بهینه برای بازیگر دیگر چه خواهد بود؟

محققان و صاحب‌نظران زیادی از زوایای مختلف در مورد چگونگی و چرایی شکل‌گیری این تقابل اظهار نظر کرده‌اند. با وجود این، درباره تقابل نظامی و چگونگی برخورد با آن و اتخاذ راهبرد صحیح در آن شرایط، کار تحقیقی مستقل و جدی انجام نگرفته است. این مقاله با هدف پر کردن این خلأ پژوهشی نگاشته شده است. بنابراین، بررسی، تعیین و تحلیل راهبردهای محتمل بازیگران این تقابل از نیازمندی‌های ضروری است. به‌علاوه، این تحقیق حساسیت لازم بخش‌های علمی و دفاعی کشور را نسبت به این نیازمندی برانگیخته و به اتخاذ تدابیر راهبردی و اقدامات مؤثر در جهت رفع آن هدایت خواهد کرد.

مسئله اصلی این مقاله عبارت است از مدل‌سازی و تحلیل استراتژیک نبرد بین آمریکا و ایران با بهره‌گیری از قابلیت‌های نظریه بازی، تا ضمن استخراج نقاط تعادل نبرد با توجه به فرضیات و میزان خطرپذیری بازیگران، بر اساس آن پیش‌بینی و تخمین از شرایط پیش رو به دست آوریم.

در این مقاله، با استفاده از مفاهیم نظریه بازی، نبرد بین آمریکا و ایران تجزیه و تحلیل شده است. نبرد با استفاده از مدل گراف برای تحلیل مناقشه، مدل‌سازی و تحلیل می‌شود و در پایان بر اساس نتایج تحلیل، بهترین پیشنهاد در خصوص آینده این نبرد به بازیگران ارائه می‌شود.

در بخش دوم این مقاله، پیشینه تاریخی این مناقشه بیان شده است. در بخش سوم، مفاهیم اساسی و پایه‌ای نظریه بازی و وضعیت‌های تعادل بازی مطابق با تعاریف مختلف صاحب‌نظران از پایداری ارائه شده است. در بخش چهارم، مدل‌سازی نبرد با معرفی بازیگران، استراتژی‌ها، وضعیت‌های شدنی و ترجیحات بازیگران انجام شده است. سپس در بخش پنجم به تحلیل مناقشه مدل شده بر اساس وضعیت‌های تعادل پرداخته شده است. نهایتاً نتایج تحلیل و پیشنهاد به بازیگران نیز در بخش ششم آورده شده است. لازم به ذکر است مدل‌سازی در این مقاله بر اساس یک سناریوی نبرد احتمالی آمریکا علیه ایران انجام شده است.

تجزیه و تحلیل این نبرد بر اساس مدل گراف برای تحلیل مناقشه (نبرد) و به کمک سیستم پشتیبانی تصمیم + صورت گرفته است. این مدل شامل دو بازیگر اصلی (آمریکا و ایران) است. از بین ۱۰۲۴ ترکیب، ۱۶ حالت شدنی مورد تحلیل قرار گرفته است. بر این اساس، ۶ حالت به عنوان وضعیت‌های تعادل پیش‌بینی می‌شود. با توجه به تعاریف متفاوت پایداری و بر اساس اولویت بازیگران روی سناریوهای مختلف، وضعیت تعادل مدل (محتمل‌ترین وضعیت نهایی نبرد)

تعیین می‌شود. وضعیت تعادل برآمده از مدل بیان می‌دارد که در شرایط موجود، احتمال درگیری سخت بین آمریکا و ایران بسیار اندک است. سایر وضعیت‌های تعادل بسته به شرایط مختلف مناقشه می‌تواند رفتار هریک از بازیگران نبرد را تعیین کند. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که با استفاده از این روش می‌توان رفتار بازیگران نبرد را در شرایط عقلانی تحلیل و حالت یا پیامد مطلوب خودی را در مواجهه با دشمن جهت تصمیم‌سازی صحیح و اتخاذ پاسخ مناسب تعیین کرد و موجب تغییر رفتار و تصمیم دشمن شد.

برای مطالعه و دریافت متن کامل این مقاله، روی لینک زیر کلیک کنید.